

УДК 336.13

Пухирж Богумил

Кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та управління будівництвом

Солоділова Людмила Валентинівна

Докторантка

Технічний університет в Брно, Брно, Чеська Республіка

УЗАГАЛЬНЕНИЙ ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

***Аннотация.** Проведен сравнительный анализ международных стандартов финансовой отчетности, чешских бухгалтерских стандартов и Положения (стандартов) бухгалтерского учета в Украине, в соответствии с которыми составляется финансовая отчетность. Финансовая отчетность является основой для оценки предприятия. Кроме того, подчеркивается важность детального учета нематериальных активов предприятия. Предложен ряд практических рекомендаций для оценщиков предприятий.*

***Ключевые слова:** финансовая отчетность, международные стандарты, бухгалтерский учет, баланс, нематериальные активы, оценка предприятия*

***Анотація.** Проведено порівняльний аналіз міжнародних стандартів фінансової звітності, чеських бухгалтерських стандартів та Положення (стандартів) бухгалтерського обліку в Україні, згідно яких складається фінансова звітність. Фінансова звітність є основою для оцінки підприємства. Крім того, наголошується на важливості детального обліку нематеріальних активів підприємства. Запропоновано ряд практичних рекомендацій для оцінювачів підприємств.*

***Ключові слова:** фінансова звітність, міжнародні стандарти, бухгалтерський облік, баланс, нематеріальні активи, оцінка підприємства*

***Annotation.** Reviewed and compared to each other International Financial Reporting Standards, the Czech accounting standards and Regulations (standards) of accounting in Ukraine, according to which the financial statements are prepared, which is the basis for the assessment of the enterprise. Identified key positions that should be determined based on the financial statements when evaluating companies. The basic accounting principles and defined the measure of their practical application in Ukraine. Shorten description of the steps that Ukraine already took for the transition to IFRS and the obstacles that stand in the way of transition. Comparing of the structure of the generalized statement of financial position (balance sheet) in Ukraine and the Czech Republic was conducted. Separately, emphasizes the importance of detailed accounting for intangible assets. Up a number of practical recommendations for appraisers businesses that are based on Czech experiences and are designed as the beginning of the qualitative changes of the current system of financial reporting in Ukraine.*

***Keywords:** financial statements, international standards, accounting, balance, intangible assets, business valuation*

Вступ

З переходом до ринкової економіки комплексна оцінка вартості підприємств стала набувати особливого значення не тільки під час отримання акту купівлі-продажу (або злиття) компаній, але й протягом всієї її діяльності. В першу чергу вартість підприємства завжди цікавить її власників

(акціонерів). Інвестори все більше стали оцінювати привабливість компаній, виходячи саме з їх ринкової вартості, та навіть банки вже часто оцінюють кредитоспроможність підприємства, спираючись на його загальну вартість.

Основою для проведення комплексної оцінки вартості підприємства (цілісного майнового комплексу) без огляду на обраний метод оцінки

завжди є фінансова звітність підприємства (зокрема, звіт про фінансовий стан та звіт про фінансові результати). Тому вважаємо доцільним порівняти між собою міжнародні стандарти фінансової звітності, чеські бухгалтерські стандарти (країни-члена Європейського Союзу) та Положення (стандарти) бухгалтерського обліку (П(с)БО) в Україні з метою запозичення європейського досвіду оцінки вартості підприємств.

Дана публікація носить ознайомчий характер та є першою у ряді публікацій, які будуть стосуватися відмінностей у бухгалтерському обліку України та Чехії, а також особливостей оцінки підприємства як цілісного майнового комплексу.

Мета статті

Головною метою публікації є узагальнене порівняння міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) із чеськими та українськими стандартами. Публікація насамперед орієнтована на оцінювачів цілісних майнових комплексів (а не на бухгалтерів), для яких фінансова звітність є базовим документом для складання прогнозу щодо подальшої діяльності підприємства та власне його оцінки.

Першочерговою задачею є визначення міри практичного застосування МСФЗ в Україні та в Чеській Республіці разом з можливим впливом на кінцеву вартість підприємства.

Підсумком дослідження мають бути практичні рекомендації, які покликані звернути увагу оцінювачів на проблемні місця у використанні фінансової звітності для оцінки цілісних майнових комплексів.

Стандарти фінансової звітності

Для оцінки підприємства (цілісного майнового комплексу) аналіз фінансової звітності підприємства виконує дві важливі функції:

1. Свідчить про те наскільки підприємство є фінансово здоровим та стабільним.

2. Є основою для складання фінансового плану, на якому, у свою чергу, базується дохідний підхід в оцінці.

Аналіз фінансової звітності також мав би допомогти оцінювачу зробити остаточні висновки щодо перспективності підприємства, які вже мали бути частково встановлені в рамках стратегічного аналізу. Також фінансовий аналіз може доповнити вже існуючі матеріали для встановлення міри ризику підприємства, якщо у фінансовій звітності будуть знайдені якісь суттєві недоліки, або навпаки переваги. Під час проведення аналізу фінансової звітності оцінювач має шукати насамперед відповіді на такі питання:

1. Якою є майнова та фінансова структура підприємства та на скільки вона відрізняється від подібних підприємств?

2. Які тенденції має структура активів та пасивів підприємства?

3. До якої міри підприємство є ліквідним та які воно має характеристики довгострокової фінансової рівноваги? Треба визначити чи не загрожують фінансові проблеми існуванню підприємства.

4. Який прибуток має підприємство (особливо прибутковість з боку власників-акціонерів) та до якої міри величина прибутку впливає на діяльність підприємства? [1]

З вищенаведеного можемо зробити такий висновок: фінансова звітність має величезний вплив на вартість підприємства, тому навіть несуттєві похибки можуть спричинити викривлення кінцевої вартості підприємства.

Чеські бухгалтерські стандарти, так само, як і українські стандарти (П(с)БО), тільки знаходяться на шляху до гармонізації з МСФЗ. Тому вважаємо доцільним порівняти стандарти бухгалтерського обліку України з обліком у Чеській Республіці (яка є членом Європейського Союзу) з метою запозичення європейського досвіду та виявлення проблемних місць у фінансовій звітності, які найбільше впливають на кінцеву вартість підприємства.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, англ. IFRS — International Financial Reporting Standards) регламентують правила складання фінансової звітності, необхідної зовнішнім користувачам для прийняття економічно зважених рішень відносно даного підприємства. Головною відмінністю МСФЗ від більшості національних стандартів складання фінансової звітності є те, що вони засновані на принципах, а не на жорстко прописаних правилах. Основою є професійна самостійність бухгалтерів та їх службове сумління, які покликані відповідати принципам, а не шукати способи обійти ці стандарти. До головних принципів належать:

- принцип безперервної діяльності (going concern);
- принцип нарахування (accrual basis);
- принцип доречності (relevance);
- принцип безпечності (prudence) та інші.

Не дивлячись на те, що деякі вітчизняні автори (наприклад, Жолонський [2]) наводять список цих принципів, як сутність фінансового обліку, українські бухгалтери у своїй практиці на них опираються досить мало.

Українські підприємства не дотримуються принципу безперервності не тільки через те, що вони просто не можуть гарантувати, що суб'єкт буде продовжувати свою підприємницьку діяльність, але частіше за все тому, що негативна

фінансова картина створюється навмисно, цьому дуже сприяють особливості українського оподаткування.

У роботі [3] вказується, що згідно принципу стабільності облікова політика підприємств не зазнає будь-яких суттєвих змін у МСФЗ. Цього принципу явно не дотримуються ні в Україні, ні в Чехії, де звітність ведеться чітко згідно чинних законодавчих положень та норм (чес. *vyhlášek*), які постійно змінюються та доповнюються. Метод нарахувань, згідно МСФЗ, передбачає, що доходи та витрати підприємства мусять відноситися до того періоду, в якому вони були отримані або понесені. Чеські бухгалтерські стандарти взагалі не розрізняють умови отримання доходів чи понесення витрат. П(с)БО не дозволяє оцінити витрати, які не мають відповідних документів, не дивлячись на той факт, що прибуток, пов'язаний з ними, вже був отриманий.

Принципу суттєвості дотримуються чеські бухгалтери, які згідно МСФЗ, включають тільки суттєві облікові пункти. В Україні перелік звітних статей (пунктів) чітко регламентує Міністерство фінансів України. Однак облік деяких несуттєвих для прийняття рішень пунктів є часто досить складним для системи бухгалтерського обліку.

У міжнародній та чеській практиці завжди додержуються принципа обачності. Для цього широко застосовують регулюючі статті, які відображають тимчасове зниження вартості майна (наприклад, через зниження ринкових цін), в той час як амортизаційні відрахування відображають довготривале зниження вартості. Завдяки цьому підприємства у своєму бухгалтерському обліку відображають потенційні ризики та збитки, а не потенційний прибуток. Іншими словами, принцип обачності означає, що підприємства мають скоріше «недооцінювати», ніж «переоцінювати» вартість власного майна. У роботі [3] стверджується, що в українській практиці, цей принцип оцінки за найменшою із собівартості або ринкової вартості використовують далеко не завжди. Головним нормативно-правовим актом, який регулює ведення бухгалтерського обліку (БО) в Україні, є Положення (стандарти) бухгалтерського обліку (П(с)БО), які хоча і не суперечать МСФЗ, але мають ряд суттєвих відмінностей. Чеські бухгалтерські стандарти (*České účetní standardy – ČÚS*) дотримуються закону про бухгалтерський облік (*Zákon o účetnictví č. 563/1991 Sb.*) та ряду положень. На відміну від IFRS та американських стандартів US GAAP основою чеського та українського бухгалтерського обліку є макроекономічний підхід. Бухгалтерський облік (БО) регулюється законодавством, яке слугує насамперед органам державної влади та адміністраціям для забезпечення податкових

зобов'язань. Тому суттєвий вплив на БО мають різні, постійно змінювані, погляди податкових органів. У літературі [4] підкреслено, що подібне використання П(с)БО не дозволяє взагалі зробити правильне судження щодо діяльності підприємства. На практиці часто у обліковій та звітній інформації є незаповнені місця, які роблять звітність неповною та непрозорою, такою, яка не відображає насправді усі аспекти діяльності підприємства. Ситуація також ускладнюється відсутністю обов'язкового аудиту фінансової звітності більшої частини неpubлічних підприємств, встановленого на законодавчому рівні.

У Чехії, відповідно до МСФЗ, існує спеціальний Державний реєстр (*Obchodní rejstřík* [5]), який містить передбачену законом інформацію про підприємства (назву, адресу, предмет діяльності, установні документи та інформацію про внесені до них зміни, фінансову звітність, аудиторські висновки, річні звіти та ін.). Цей реєстр оприлюднений в Інтернеті, кожен бажаючий має можливість продивлятися та скачувати ці документи. На жаль, у жодному відкритому джерелі в Україні ця інформація наразі не представлена в повному обсязі, тільки окремі її частини. Згідно чеського законодавства до цього реєстру повинні записуватись усі торгові компанії та об'єднання (ТОВ, ВАТ і т.п.), фізичні особи, які ведуть підприємницьку діяльність за власним бажанням та інші категорії підприємств згідно чинного законодавства.

Наразі в Україні проходять процеси наближення системи обліку до МСФЗ. З 2010 року для підприємств-емітентів, цінні папери яких перебувають у лістингу організаторів торгівлі на фондовому ринку, є обов'язковим складання фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності згідно МСФЗ.

Наступним великим кроком були зміни до закону про бухгалтерський облік, які набули чинності у 2012 році, відповідно до яких публічні акціонерні товариства та фінансові установи повинні також подавати звіти за МСФЗ.

Не можна не погодитися зі Смирницьким [4], який наводить три головні перешкоди, що стоять на заваді переходу Україні до МСФЗ, а саме:

1. Прив'язка положень Податкового кодексу до даних БО та фінансової звітності незалежно від використовуваних стандартів. В умовах українського оподаткування власники та бухгалтери просто не готові вести прозору фінансову звітність.

2. Через відсутність розвинутого фондового ринку фактично єдиним замовником і користувачем міжнародної фінансової звітності одночасно є держава.

3. На жаль, треба зізнатися, що професійного досвіду українським бухгалтерам не вистачає.

Головним чином через те, що увесь БО зводиться виключно до підрахунку податків, а так званий «управлінський облік» здійснюють власники самостійно або залучають сторонніх спеціалістів, які можуть взагалі не мати досвіду чи навіть бухгалтерської освіти.

Для забезпечення прозорості на фінансовому ринку та якісного зіставлення фінансової звітності українських підприємств й іноземних компаній є потреба досить жорстко дотримуватись МСФЗ. Наразі порівняти фінансові показники українських підприємств з іноземними можна тільки після трансформування фінансової звітності, що може призвести до значних неточностей при оцінці підприємства.

Як зазначає Кондрашова [3], застосування МСФЗ не є головною метою реформування БО, але є інструментом, який буде забезпечувати надання якісної інформації, що дає достовірну та прозору картину фінансового стану і результатів діяльності підприємства.

Незважаючи на те, що протягом останніх років Україна досягла значного прогресу у напрямку наближення до МСФЗ, найбільш проблемним питанням залишається загальний рівень прозорості фінансової системи [6].

Основою для оцінки цілісних майнових комплексів є зарубіжний досвід. В наукових працях таких відомих світових фахівців, як Дамодаран, Коллер, Копеланд відображається сама концепція оцінки активів (майна), яка потім була перенесена до Закону України «Про оцінку майна» [1]. Вітчизняні оцінювачі хоча і намагаються адаптувати зарубіжні методи оцінки до українських реалій, але на 100% це зробити без переходу на МСФЗ

практично неможливо. Цих відмінностей є так багато, що їх усі виявити практично неможливо, вони також мають вплив на кінцеву вартість підприємства.

Смирницький у літературі [4] вказує на те, що в різних системах аналізу фінансової звітності для оцінки підприємства формули розрахунку тих самих коефіцієнтів можуть суттєво відрізнятись. У свою чергу, однакові за змістом коефіцієнти можуть мати різні назви, тому треба звертати підвищену увагу на економічний зміст фінансових показників. Наслідком переходу на МСФЗ буде перерахунок фінансових показників (прибутковості, ліквідності та ін.), які можуть суттєво відрізнятись, тобто підприємство, яке згідно П(с)БО було прибутковим може стати близьким до банкрутства. Натомість підприємства скоротять витрати, які бути понесені на складання фінансової звітності за МСФЗ окремо для зовнішніх (іноземних) споживачів (партнерів).

Розглянемо основні пункти у фінансовій звітності, які вносять суттєві зміни до загальної картини при оцінці підприємства, а також порівняємо деякі позиції чеських та українських балансів.

Загальна структура активів є однакова в обох країнах. Активи поділяються на необоротні (довгострокові) та оборотні (короткострокові). Необоротні активи представлені нематеріальними активами, матеріальними (основні засоби) та фінансовими.

В обох країнах в активах підприємства відображена підсумкова чиста вартість актива, яка є різницею між його первинною вартістю та амортизаційними відрахуваннями, але форма запису є інша (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння загальної структури балансу в Україні та в Чеській Республіці

Україна			Чехія				
Актив	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Назва активу мовою оригіналу з перекладом	Звітний період			Минулий період
				Брутто	Корекція	Нетто	Нетто
Нематеріальні активи:	1800	9950	Dlouhodobý nehmotný majetek / Довгострокове нематеріальне майно	7151	-5608	1543	3265
первинна вартість	2500	10040					
накопичена амортизація	700	90					

Таблиця 2

Порівняння обсягу статті активів балансу «Нематеріальні активи» в Україні та в Чехії

Україна		Чехія	
Актив	Код рядка	Назва активу мовою оригіналу з перекладом	Код рядка
Нематеріальні активи	1000	Dlouhodobý nehmotný majetek / Довгострокове нематеріальне майно	004
первісна вартість	1001	Zřizovací výdaje / Витрати на заснування компанії	005
накопичена амортизація	1002	Nehmotné výsledky výzkumu a vývoje / Нематеріальні результати досліджень	006
		Software / Програмне забезпечення	007
		Ocenitelná práva / Роялті	008
		Goodwill / Гудвіл	009
		Jiný dlouhodobý nehmotný majetek / Інше довгострокове майно	010
		Nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek / Незавершене довгострокове нематеріальне майно	011
		Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný majetek / Наданий аванс довгострокове активи	012

Вартість бруто є первинною вартістю, за яку основні засоби були придбані в минулому. У стовпці корекція наведені усі зниження вартості на так звану чисту вартість (нетто). Вартість нематеріальних активів зазвичай найбільше знижує амортизація (довготривале зниження), але також корекція може включати у себе, так звані регулюючі статті, які являють собою тимчасове зниження вартості майна згідно принципу обачності.

Не дивлячись на це, існує ряд суттєвих відмінностей у вираженні активів підприємства в обох країнах. Перше, що треба зауважити, що чеський баланс складений набагато детальніше. Чеський баланс у своїх активах зазвичай містить 66 пунктів, натомість найбільш розширений український – лише 51 пункт, але найчастіше вистачає 29 пунктів. Особливо детально у Чехії розписується у балансі з чого складаються нематеріальні активи (табл. 2).

Відома консалтингова компанія “Ernst&Young” у 2009 році опублікувала цікаве дослідження [7], яке підтверджує важливість частини нематеріальних активів підприємства. Компанія розглянула склад вартості 709 підприємств з 21 країни при процесах злиття та поглинання. З порівняння ринкових цін, які заплатили покупці, та величини активів з фінансової звітності виявилось, що:

- 23% від вартості підприємств, які купувалися, становили нематеріальні активи, які можна чітко ідентифікувати (товарні знаки, патенти, програмне забезпечення, користі моделі та інші форми інтелектуальної власності);

- 47% складав гудвіл, який є також нематеріальним активом, вартість якого є різницею між балансовою вартістю активів та ринковою

вартістю підприємства (за рахунок ділової репутації);

- лише 30% – матеріальні та фінансові активи.

З цього можна легко зробити висновок, що аж 70% ринкової вартості підприємств складають саме нематеріальні активи. За умови, що дослідження було проведено ще у 2009 році можна зробити припущення, що тенденція збереглася та навіть посилилась.

Феномен зростаючої важливості нематеріальних складових бізнесу можна добре спостерігати на складових товарів і послуг, які представлені на ринку, в яких міститься або великий відсоток технічних характеристик (наприклад, багатофункціональний мобільний телефон), або високе символічне значення через їх назву (наприклад, Nike), або продукти, в яких представлені одразу ці дві складові (наприклад, багатофункціональні мобільні телефони iPhone фірми Apple).

Саме тому треба приділити особливу увагу веденню нематеріальних активів при оцінці вартості підприємства. Кожен з видів нематеріальних активів оцінюється окремо, тому інформація про їх величини мала би бути доступною не тільки внутрішнім користувачам (співробітникам фірми та аудиторам), а також всім, хто має доступ до фінансової звітності. Особливо це має цікавити компанії, які представлені на фондовій біржі та мають фінансову звітність у відкритому доступі. Дані про нематеріальні активи покликані привабити інвесторів та потенційних покупців акцій.

Згідно П(с)БО 8 [8] в Україні зараз взагалі до нематеріальних активів не включають гудвіл, який хоча і є окремим пунктом в балансі (код рядка 1050), але включається до нього переважно при процедурі об'єднання підприємств, згідно П(с)БО 19 [9]. Також проблемним пунктом є роялті, щодо якого ведуться дискусії, чи є роялті нематеріальним активом взагалі, тому що неточність у визначенні таких понять, як «роялті» та «нематеріальні активи» може спричинити подвійне оподаткування однієї і тієї ж операції податком на додану вартість та податком на доходи іноземних юридичних осіб одночасно. Роялті не представлений у балансі окремим пунктом.

Мабуть одним з найбільших недоліків та відмінностей чеської та української бухгалтерської звітності від міжнародної є невідображення фінансового лізингу у фінансовій звітності підприємства. Фінансовий лізинг, на відміну від операційного лізингу (звичайної оренди, у нашому розумінні), передбачає наступне придбання товару, що за своєю сутністю є формою довгострокового кредитування.

Згідно договору оренди орендару надається право використання власності, але не передбачається передача юридичних прав на цю власність. З цього випливає, що оренда не додає активів до фінансової звітності орендаря. Тобто, з одного боку, орендар, згідно укладеного договору, приймає на себе зобов'язання сплатити орендодавцю вартість, що є близькою до вартості майна або її перевищує. З іншого боку, орендар повинен також сам страхувати майно, його обслуговувати, за потреби ремонтувати та всіляко підтримувати його споживчі якості. Тобто ставитися до майна так, якби він був його справжнім власником.

Саме через цю причину у МСФЗ (IAS 17) [10] зазначено, що «якщо у випадку договору оренди сторони набувають права та зобов'язання, подібні тим, які вони отримали б у результаті угоди купівлі-продажу, то облік слід вести так само, як якщо б це була угода купівлі-продажу». Завдяки чому збільшуються необоротні активи орендаря, і зростає величина зобов'язань.

Не включення майна, яке є у лізингу, до фінансової звітності призводить до її викривлення. Особливо це відображається у підприємствах, які для виконання своєї професійної діяльності потребують складне, важке, дороге обладнання. Гарним прикладом є підприємства будівельної галузі, а саме ті підприємства, які займаються закладанням фундаментів. Установки для буріння, через їх дуже високу вартість, майже завжди знаходяться в лізингу, так само, як і більшість іншого обладнання, та навіть особисті автомобілі. Але усе це майно взагалі не відображається в балансі.

Висновки

1. Перед початком оцінки цілісних майнових комплексів насамперед рекомендується формулювати чіткі питання, відповіді на які має дати фінансова звітність, з огляду на форму власності та предмет діяльності підприємства, яке оцінюється. Виходячи з цих задач, рекомендується вимагати у керівництва потрібну інформацію, а не навпаки – намагатися підігнати (вибрати) метод оцінки під наявну та доступну інформацію.

2. Для більш об'єктивної оцінки рекомендується вимагати у підприємств звітність вже складену згідно МСФЗ аби мінімізувати помилки при порівняннях та перерахунках.

3. Фінансовий аналіз підприємства, що оцінюється, слід проводити безпосередньо після адаптації звітів до МСФЗ.

4. Категорично не рекомендується виключати лізинг з оцінки підприємства, який часто складає суттєву долю його оборотних активів.

5. Нематеріальні активи є настільки суттєвою складовою загальної вартості підприємства, що рекомендується їх оцінювати окремо, навіть якщо оцінка підприємства проводиться за допомогою дохідного підходу. Тобто пропонується оцінювати підприємства комбінованим методом – дохідним та витратним. Сучасні методики оцінки нематеріальних активів детально описані в роботі [7].

Список літератури

1. MAŘÍK, Miloš. *Metody oceňování podniku: proces ocenění - základní metody a postupy*. 2., upr. a rozš. vyd. Praha: Ekopress, 2007, 492 s. ISBN 978-80-86929-32-3.
2. Жолонский Е.А. *Финансово-экономический анализ бизнеса промышленных компаний* / Е.А. Жолонский. – Х.: Фактор, 2007. - С. 87 - 89.
3. *Міжнародні та національні стандарти бухгалтерського обліку: порівняльна характеристика за складом і змістом* / Т. Кондрашова, О. Соболева // Схід. — 2009. — № 4 (95). — С. 16-20.
4. Смирницкий Г.Б. *Оценка бизнеса: основы, инструментари, практика* / Г.Б.Смирницкий, А.Н. Чиркин. – К.: Издательство «Арт Эконом», 2013. – С. 75 – 82.

5. Ministerstvo spravedlnosti: Veřejný rejstřík a Sbírka listin [online]. [cit. 2014-05-12]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik>
6. Хілл. Порівняння національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку України з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку / Хілл Бенджамін / Програма фінансового навчання. Проект USAID «Розвиток ринків капіталу». – К., Україна. – 2010. – С.37.
7. SVAČINA, Pavel. *Oceňování nehmotných aktiv*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2010, 214 s. ISBN 978-80-86929-62-0.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 "Нематеріальні активи" / Наказ Міністерства фінансів України № 242 від 18.10.99. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>.
9. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 19 / Наказ Міністерства фінансів України № 163 від 07.07.99. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99>.
10. Международные стандарты финансовой отчетности (МСФО 17) Договоры аренды <http://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias17>.

References

1. Marzhik, M. (2007). *Company valuation methods: the valuation process – basic methods and procedures*, 2nd edition, Prague, Ekopress, 492.
2. Zolonskiy, E.A. (2007), *Financial and economic analysis of the business of industrial companies*, 87 – 89.
3. Kondrashova, T., Soboleva, O. (2009). *International and national accounting standards: a comparative characteristics of the composition and content*, №4 (95), 16 – 20.
4. Smirnitskiy, G. B., Chirkin, A. N. (2013). *Business Valuation: Fundamentals, tools, practice*, Art Economy, Kiev, 75 – 82.
5. Ministry of Justice: *Public Register and Collection of Deeds* [online] <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik>
6. Benjamin, H. (2010). *Comparing national regulations (standards) of Ukraine with international accounting standards, The program of financial education. Project USAID “Capital Market Development”*, Kiev, Ukraine, 37.
7. Svachina, P. (2010). *Valuation of intangible assets*, 1st edition, Prague, Ekopress, 214.
8. *Regulations (standards) of accounting 8 "Intangible assets"* / Order of the Ministry of Finance of Ukraine № 242 of 18.10.99. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>
9. *On approval of Regulation (Standard) of accounting 19* / Order of the Ministry of Finance of Ukraine № 163 of 07.07.99. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99>
10. *International Financial Reporting Standards (IAS 17) Leases* <http://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias17>

Стаття надійшла до редколегії 25.07.2014

Рецензент: д-р екон. наук, проф. Л.В. Сорокіна, Київський національний університет будівництва і архітектури, Київ.